بەش: زانستە سیاسییەکان

کۆلێژ: زانستە سیاسییەکان

زانکۆ: سەلاحەدین-هەولێر

بابەت: هزری سیاسی کۆن (یۆنان- ڕۆما)

پەرتووکی کۆرس – ساڵی یەکەم (1)

ناوی مامۆستا: ئومێد عبدالقادر عبدالکریم

ساڵی خوێندن: 2023/2022

پەرتووکی کۆرس
Course Book

1. ناوی کۆرس	هزری سیاسی کۆن (یۆنان- ڕۆما)
2. ناوی مامۆستای بەر پرس	ئومید عبدالقادر عبدالكريم
3. بەش/ کۆلێژ	بەشی سیستەمە سیاسییەکان و سیسەتی گشتی/ کۆلێژی زانستە سیاسییەکان
4. پەیوەندی	ئیمێل: Omed.abdalkarim@su.edu.krd
5. یەکەی خوێندن (بە سەعات) لە هەفتەیەک	تیۆری: ٣ کاتژمێر
6. ژمارەی کارکردن	یەکشەممە تا پێنج شەممە
7. کۆدی کۆرس	
8. پرۆفایەلی مامۆستا	بڕوانامە و پسپۆری: 1- بەکالۆریۆس لە زانستە سیاسییەکان بە پلەی زۆرباش – کۆلێژی یاسا و زانستەسیاسیەکان - زانکۆی سەلاحەدین/ هەولێر- 2010. 2- ماستەر لە زانستە سیاسییەکان(هزری سیاسی هاوچەرخ) کۆلێژی یاسا و زانستەسیاسیەکان- زانکۆی سەلاحەدین/ هەولێر- 2016 . پسپۆری ورد: هزری سیاسی ناونیشانی زانستی: مامۆستای یاریدەدەر قوتابی دکتۆرا . شوێنی کارکردن: کۆلێژی زانستە سیاسیەکان، بەشی سیستەمە سیاسییەکان و سیاسەتی گشتی - زانکۆی سەلاحەدین/ هەولێر، هەرێمی کوردستان- عێراق. 1- پرس و بابەتە سیاسیەکان. ئاستی زمان: زمانی دایک کوردی و شارەزایی زۆر باش لە زمانی عەرەبی و ئاستی مامناوەند لە زمانی ئینگلیزی . کارکردنی پێشوو: وەک یاریدەدەری توێژەر/معيد کۆلێژی یاسا و زانستە

سیاسییەکان/ زانکۆی سەلاحەدین 2011-2014. بەڕێوەبەری یەکەی پلاندانان کۆلێژی زانستە سیاسییەکان/ زانکۆی سەلاحەدین ساڵی 2017. بەڕێوەبەری یەکەی دڵنیایی جۆری کۆلێژی زانستە سیاسییەکان/ زانکۆی سەلاحەدین- هەولیر ساڵی 2018. بڕیاردەری بەشی سیستەمە سیاسییەکان و سیاسەتی گشتی کۆلێژی زانستە سیاسییەکان/زانکۆی سەلاهەدین- هەولێر 2019-2020 کارکردنی ئێستا: مامۆستای میلاک لە کۆلێژی زانستەسیاسییەکان- زانکۆی سەلاحەدین – هەولێر. ئەو وانانەی تا ئێستا پێشکەشی کردووە: • سیستەمی سیاسی لە عێراقی هاوچەرخدا قۆناغی دووەم، بەشی سیستەمەسیاسییەکان و سیاسەتی گشتی- کۆلێژی زانستە سیاسییەکان- زانکۆی صلاح الدین- هەولێر2019- 2020. • پەیوەندییە هەرێمایەتیەکانی عێراق- قۆناغی دووەم، بەشی سیستەمەسیاسییەکان و سیاسەتی گشتی- کۆلێژی زانستە سیاسییەکان- زانکۆی صلاح الدین- هەولێر 2019- 2020. • العلاقات الاقتصادیة الدولیة، المرحلة الرابعة، الصباحي والمسائي،قسم العلاقات والدبلوماسیة، جامعة بیان- اربیل، 2019. • المنظمات الاقلیمیة، المرحلة الثالثة، قسم العلاقات والدبلوماسیة جامعة بیان- اربیل، 2020 . • هزری سیاسی کۆن (یۆنان) کۆرسی یەکەم، قۆناغی یەکەم، کۆلێژی زانستە سیاسییەکان – زانکۆی صلاح الدین- هەولێر- 2020-2021. • هزری سیاسی کۆن (ڕۆما) کۆرسی یەکەم، قۆناغی	

	یەکەم، کۆلێژی زانستە سیاسییەکان – زانکۆی صلاح الدین- هەولێر- 2020-2021. • تطور الفكر السياسي، المرحلة الرابعة الصباحي والمسائي، قسم العلاقات الدولية، جامعة نولج، اربيل، 2021-2022 • علم الاجتماع السياسي، المرحلة الثالثة، قسم العلاقات الدولية، جامعة نولج، 2021-2022. کاری ڕێکخراوەیی: • توێژەر لە سەنتەری توێژینەوەی سیاسی و ستراتیژی (CPSS)کۆلێژی یاسا و زانستە سیاسییەکان/ زانکۆی سەلاحەدین- هەولێر. • ئەندامی کۆمەڵەی زانستە سیاسییەکان- سلیمانی. • ئەندامی ڕێکخراوی حوکمڕانی باش لە پێناو گەشەپێدان- هەولێر.
9. وشە سەرەکیەکان:	**هزری سیاسی، یۆنان، ئەفلاتون، ئەرەستو، ڕۆما، شیشرۆن، سینیکا**

10. ناوەرۆکی گشتی کۆرس:

ئەم وانەیە تایبەتە بە باسکردن و لێکدانەوە وهەروەها خستنەرووی هزری سیاسی کۆن، چونکە هزری سیاسی یەکێکە لە بابەت وبنەما سەرەکی و بنەرەتییەکانی زانستەسیاسیەکان کە جەخت لە بەرهەمە هزرییەکانی مرۆڤ لەپەیوەندی لەگەل سیاسەت و دیاردەی سیاسی دەکاتەوە. بەم مانایە کە هزری سیاسی ئامرازیکە بۆ شیکردنەوەی دیاردە سیاسیەکان و هەروەها سەرهەڵدانیان و رونکردنەوەی ئەو فاکتەر و بنەمایانەی کە پێکەوە کارلێک دەکەن بۆ دەرکەوتنی هەر دیاردەیەکی سیاسی و هەروەها پێشبینیکردن و تێگەیشتن لە داهاتووی رووداو پێشهاتە سیاسیەکان.

ئەم وانەیە بەسەر چوار قۆناغ و ساڵی خوێندن دابەش دەکرێت و لەهەر ساڵ و قۆناغێک بەپێی ریزبەندی مێژوویی دەخوێندرێت. کە بە پێی ئەم ریزبەندیە بریتیە لە هزری سیاسی کۆن و هزری سیاسی ناوەڕاست و هزری سیاسی نوێ و هزری سیاسی هاوچەرخ. بەڵام گرنگی هزری سیاسی کۆن لەوەدایە کە بەسەرچاوە یان بنەڕەتی هزری سیاسی یان دایکی هزری سیاسی دەناسرێت.

بۆیە پێویستە قوتابی بە وردی و بەقووڵی ئاشنای بیرمەندان و روانگە و هزری سیاسی و فوتابخانە هزرییەکانی ئەو سەردەمە بێت تاوەکوو بتوانێت لە ساڵەکانی داهاتوودا باشتر و رونتر ئاشنای گۆرانکاریەکانی هزری سیاسی و بیروڕای هزرمەندانی تر لە قۆناغەکانی تر بێت.

بۆیە لەم ساڵەدا هەوڵدەدەین کە قەناغ بەقۆناغ بەپێی گۆڕانکاریەکان بیر و را و هزری سیاسی گەورە

بیرمەندانی ئەم بوارە کە کاریگەریان لەسەر کۆمەڵگەی سەردەمی خۆیان و هزر و گۆڕانکاریەکانی دواتر هەبووە دەخەینە روو و قوتابیان ئاشنای بیر و بۆچونەکانیان دەکەین.

11. ئامانجەکانی کۆرس:

-1 باسکردن لە هۆکارەکانی سەرهەڵدان و گۆڕانکاری و وەرچەرخانە هزریە سیاسی و کۆمەڵایەتی و ئابووری و تەنانەت ئایینیانەی ئەو سەردەمە کە بە پێی پۆلینکردنی ئێمە بە هزری سیاسی کۆن و سەردەمی یۆنان و دەوڵەت - شار و سەردەمی رۆما دەناسرێت.

-2 ئاشنا بوون لەگەڵ تێروانینی بیرمەندانی ئەم سەردەمە لەهەمبەر دیاردە و بابەت سیاسیەکان وەکوو: دەوڵەت، سیاسەت، جۆرەکانی دەسەڵاتداریەتی، یاسا، رەوایەتی، خاوەنداریەتی، ماف، ئازادی و دیموکراسی و...هتد.

-3 ئاشنا بوون بە بیر و هزری بیرمەندانی سیاسی ولێکدانەوە و جیاوازی کردن لە نێوان هزری بیرمەندانی گەورە وەکوو: هزری سوفیستاییەکان، سوقرات، ئەفلاتون، ئەرەستو، کەلبیەکان و ئێپیکۆرییەکان و هەروەها رەواقییەکان و هزرمەندانی سەردەمی رۆما.

12. ئەرکەکانی قوتابی:

قوتابیان پێویستەلە هەموو وانەکان بەشدار بن و لەهەر هەفتەیەك دا بتوانن لەسەر وانەی رابردوو ویاخود وانەکانی پێشووتر گفتوگۆ بکەن ویان بە شێوەی هەڵسەنگاندنی خێرا تاقیبکرێنەوە. لەسەر قوتابیان پێویستە لە کۆرسەکە دا سمینار و راپۆرت پێشکەش بکەن لەسەر پرس و بابەتە پەیوەندیدارەکان بە وانەکە. هەروەها واباشترە کە قوتابیان بێجگە لە سەرچاوە پەیوەندیدارەکان بۆ وەرگرتنی زانیاری زیاتر سوود لە سەرچاوەکانی تر پێشکەشکراو وەربگرن.

13. ڕێگەی وانە ووتنەوە:

لەمساڵەدا مامۆستای وانەکە هەڵدەستێت بە پێشکەشکردنی ناوەڕۆکی بابەتی وانەکەی لە شێوەی "محازەرات" بە پێی ئەو خشتەیەی کە دەیخەینە روو بۆ قوتابیان بە سوود وەرگرتن لە" وایت بۆرد" و "داتاشۆ"، لەگەڵ بەشداری پێکردنی قوتابیان لە رێگەی پرسیار و وڵام و رەخساندنی بوار بۆ گفتوگۆ و راڤەی بابەت و پرسەکان.

14. سیستەمی هەڵسەنگاندن:

بە رەچاو کردنی سروشتی وانەکە و هەروەها تایبەتمەندی زانستە سیاسییەکان، بۆ تاقیکردنەوەکان زیاتر کەڵک لە شێوازی "دارشتن" یاخود ئینشایی (مقالی) وەردەگرین. دابەشکردنی نمرەکانیش بەم شێوەیەی خوارەوە دەبێت:

-1 تاقیکردنەوەی میدتێرمی (30) نمرە دەبێت.

-2 چالاکی و بەشداری و ئەرکی رۆژانە (10) نمرە دەبێت کە بە پێی چەند پێوەرێک دەبێت، لەوانە تاقیکردنەوە و هەڵسەنگاندنی خێرا (quiz) و پێشکەشکردنی راپۆرت و سمینار دەبێت لە لایەن قوتابیانەوە.

3- تاقیکردنەوەی کۆتایی هەردوو سمستەری یەکەم ودووەم (60) نمرە دەبێت.
15. دەرئەنجامەکانی فێربوون: ا- توانای جیاوازی کردن و لێکدانەوەی سیستەمە سیاسیەکان و تایبەتمەندییەکان و دەرهاویشتەکانی بە پێی هزری سیاسی بیرمەندانی ئەو سەردەمە و ئاسەوارەکانی تاوەکوو لە سەردەمی ئێستا. ب- توانای رەخنە گرتن لە بنەماکانی هزری سیاسی بیرمەندانی ئەو سەردەمە ویان بەواتایەکی تر توانای ناسینی خاڵی لاواز و بەهێزی هزری ئەم بیرمەندانە بە پێی بارودۆخ و چۆنییەتی ڕوانینیان یان ئەو ژینگە سیاسی و کۆمەڵایەتیەی کە تیایدابوون و هەوڵی گۆرینیان دەدا. ج- ئامادە بوونی قوتابی بۆ تێگەیشتن لە وانەکانی تری زانستەسیاسییەکان لە قۆناغەکانی تری خویندن د- بەرزکردنەوەی توانای شیکردنەوەی سیاسی قوتابی زانستەسیاسییەکان داهاتوودا لەرێگەی پێناسەکردنی تیۆریەکان و هزری سیاسی و هەڵسەنگاندنیان و پەیوەندیان بە دیاردەی سیاسی و دەسەڵاتی سیاسی بەپێی واقعی سیاسی و هەروەها تێگەیشتن لە چۆنییەتی چارەسەرکردنی کێشەکانی ئەو سەردەمە لەرێگەی ئەم هزرە سیاسیانە.
16. لیستی سەرچاوەکان: یەکەم: سەرچاوە بنەرەتیەکان بە کوردی 1- غانم، محمدصالح، بیری سیاسی کۆن و ناوەڕاست، وەرگێرانی: سەلام کەریم، هەولێر: چاپخانەی چوارچرا، چاپی سێیەم، 2010. 2- کەمال، پولادی، (2005)، مێژووی هزری سیاسی لە رۆژئاوا (لەسوکراتەوە تا ماکیاڤێلی)، بەرگی یەکەم، وەرگێرانی: ئازاد وەلەدبەگی و سیروان جەبارزەندی، هەولێر: چاپخانەی وەزارەتی پەروەردە. 3- ف.س. نەرسیسیان، (2008)، مێژووی هزری سیاسی لە یۆنانی کۆندا، وەرگێرانی: یاسین هێژا، هەولێر: چاپخانەی رۆژهەڵات. 4- حەمید، عەزیز، (2008)، سەرەتایەک لە فەلسەفەی کلاسیکی یۆنان، هەولێر: چاپخانەی رۆژهەڵات، چاپی پێنجەم. 5- ئەفلاتون، (2006)، کۆمار، وەرگێرانی:سۆران عومەرحەمە وئەوانی تر، هەولێر: چاپخانەی وەزارەتی پەروەردە 6- سڤێن، ئێرک لیدمان، (1997)، ریگوزەری بیری سیاسی، وەرگێرانی: ئاسۆ کەمال، ستۆکهۆڵم: وەشانێن ئاپێک.

بەعەرەبی:

7- غانم، محمد صالح، (2001) ، الفكر سياسي القديم و الوسيط موصل: دارالمكتب و النشر جامعه الموصل.

8- عامر حسن فياض و على عباس مراد(2009)، الفكر سياسي القديم، دارالجنان للنشر والتوزيع، عمان.

17. بابەتەکان	ناوی مامۆستای وانەبێژ
1- دەروازەی بابەت: ئاشنا کردنی قوتابیان بە ناوەرۆک و ئەو بابەتانەی کە لەم وانەیە دەخوێندرێت و ئاشناکردنیان بە هێلە گشتیەکانی وانە و ئامانج و مەبەستەکانی وانەکە. 2- گرنگی، پێناسە، بوار و رەهەندەکانی هزری سیاسی یۆنان 3- ا- دەوڵەت- شار ب- دەوڵەتی ئەسینا ج- دەوڵەتی ئێسپارتا 4- سوفستاییەکان 5- سوکرات و بیرمەندانی پێش ئەفلاتون 6- فەلسەفەی سیاسی ئەفلاتون 7- ئەفلاتون و کتێبی کۆمار: تیۆری گەشەسەندن و سەرهەڵدانی دەوڵەت 8- ا- دادپەروەری ب- هاوبەشی لە خاوەنداریەتی و خێزان 9- ا- پەروەردە فێرکردن ب- سیستەمەکانی فەرمانرەوایی 10- ئەفلاتون و کتێبی سیاسەتمەدار 11- ئەفلاتون و کتێبی یاساکان 12- تاقیکردنەوەی وەرزی یەکەم 13- خستنە رووی هزر و ژیان و بەرهەمەکانی ئەرەستو 14- ا- ئەرەستو و تیۆری دروستبوونی دەوڵەت ب- نمونەی ئایدیاڵی دەوڵەت 15- ا- دادپەروەری ب- فێربوون و پەروەردە ب- سیستەمەکانی	ئومێد عبدالقادر عبدالكريم کات: 3 کاتژمێر تێبینی: بە پێی کاتی وەرگرتنی قوتابیانی قۆناغی یەکەم لە ناوەندی وەرگرتنی قۆتابیان وەزارەتی خویندنی باڵا ئەوە ساڵانە خشتەی کاتی وانەکان دەگۆردرێت و جێگیر نییە و بەم پێیەش کاتی وانەی هەفتانە دەگۆردرێت وبەم شێوەیە دەستنیشان دەکرێت.

فەرمانرەوایی لە هزری ئەرەستو ج- بنەمای دابەشکردنی دەسەڵاتەکان د- کۆیلە 16- ا- تیۆرەکانی شۆرش لەلای ئەرەستو ب- کتێبی کۆماری ئەرەستو 17- کۆتایی سەردەمی یۆنان: سیماکانی پاش ئەرەستو 18- خستنەرووی هزر و قوتابخانەی کەلبیەکان 19- خستەرووی هزر و قوتابخانەی رەواقییەکان 20- خستنەرووی هزر و قوتابخانەی ئێپیکورییەکان 21- ئاراستەی بیری و سیستەمە سیاسیەکانی رۆمان 22- سەردەمی پاشایەتی 23- سەردەمی کۆماری 24- سەردەمی ئیمپراتۆری 25- تاقیکردنەوەی وەرزی دووەم 26- هزری سیاسی پولیپ 27- هزری سیاسی شیشرۆن 28- هزری سیاسی سێنێکا 29- ا- بنەما یاسایی و پەیوەندیە نێودەوڵەتییەکانی رۆماب- بەشداری رۆما لە بیری سیاسیدا 30- پێداچوونەوی گشتی و کۆتایی وانەی هزری سیاسی پێش تاقیکردنەوەی کۆتایی ساڵی خویندن	
18. بابەتی پراکتیک (ئەگەر هەبێت)	--------

19. تاقیکردنەوەکان

دارشتن: لەم جۆرە تاقیکردنەوەیە پرسیارەکان زۆربەی بە وشەی وەک روون بکەوە چۆن...؟ هۆکارەکان چی بوون...؟ بۆچی...؟ چۆن...؟ دەستپێدەکات.

نموونەی پرسیاری کۆتای ساڵ:

پ1 // ئەم چەمکانە پێناسە بکە: <u>(10 نمرە ، 5 نمرە بۆ هەر لقێك)</u>

1- دەوڵەت شار.

2- تیۆری سیاسی.

3- هزری سیاسی

پ2 // سیستەمەکانی فەرمانرەوایی و چۆنییەتی پۆلینکردنیان و شێوازەکانی حوکمرانی لەلای ئەفلاتۆن لە کتێبی "سیاسەتمەدار" دا بخەروو و باسیان بکە. (15 نمرە)

پ3 // پێوەری پۆلینکردنی سیستەمەکانی فەرمانرەوایی و جۆر و شێوازی حکومەتەکان لەلای ئەرستۆ لە کتێبی "دەستورەکان" چین و روونی بکەوە ؟ بیـرورای ئەرەستۆ لەم بارەیەوە بە وردی بخەروو. (15 نمرە)

پ4 // گرنگتـرین رەگەزەکانی "هزری سیاسی شیشرۆن" چین ؟ بە چەند خاڵێك بە وردی روونیان بکەوە. (20 نمرە)

20. تێبینی :
پێویستە قۆتابیانی قۆناغی یەکەم لە ماوەی ساڵی خوێندنیان وانەی قەرەبوو وەربگرنەوە بۆ ئەو وانانەی کە بە هۆی دواکەوتن لە دەستپێکردنی خوێندن لەسەرەتای ساڵ نەیانتوانیوە بیخوێنن، تاوەکوو بتواندرێت هەموو بابەتەکان بە پێی خشتەی سیستەمی ساڵانە تەواو بکریت و قوتابی زیانمەند نەبێت.

21. پێداچوونەوەی هاوەڵ: